

Vypracoval: Jakub H.

Pamětnice: ročník 1965, vyrůstala na sídlišti Spořilov. Její otec byl členem KSČ, matka nikoli. Vystudovala obor knihovnictví.

Ty jsi zažila normalizační léta zčásti jako dítě, poté jako student. V kolika letech jsi začala vnímat politickou situaci v Československu?

U nás doma se o politice vůbec nemluvalo, můj otec sice byl v komunistické straně, ale komunista v podstatě nebyl a doma se spolu s mámou snažil, abychom o politice příliš mnoho nevěděli a nedostali se do problémů. Takže já jsem si začala nějaké názory na politiku vytvářet vlastně až na gymnáziu.

A znala jsi někoho, kdo se proti režimu vymezoval, hovořila jsi jako malá s někým takovým?

Asi pouze se spolužáky na gymplu, jediný člověk, který mě napadá, je otec jedné mé spolužačky, který bydlel u nás v domě. On v šedesátých letech maloval nějaké karikatury politiků a podobně a po srpnu '68 nemohl najít práci a mimo jiné přechovával a snad i rozmnožoval nějaké zakázané knihy. Ale s nimi jsem se v podstatě nebavila, já se jako malá vůbec o politiku nezajímala, prostě to pro mě nebylo zajímavé.

Poprvé jsem zaznamenala nějaké příkoří z politických důvodů v prváku; já jsem měla svůj ručně psaný zpěvník a měla jsem tam mezi jinými i některé písničky od Kryla. A moje učitelka na fyziku mě slyšela hrát a poprosila mě, jestli si může můj zpěvník půjčit. Já jí ho půjčila a potom mi spolužačka říkala, že z toho bude obrovské průšvih; Kryl byl samozřejmě zakázaný... Ale nakonec to dopadlo dobře, jenom mi ta učitelka řekla, že si ho mám vytrhnout nebo něco, ale našťastí si to nechala pro sebe, protože jinak bych měla velký problém.

Ale v médiích - třeba televizi - jsi se s politikou setkávala, ačkoli určitě pod zkresleným pohledem komunistických cenzorů...

To jo, v televizi určitě. Noviny jsem moc nečetla, ale u nás doma běžela televize skoro každý večer. Takže na zprávy jsem se dívala často. Ale ty zprávy byly tak strašně nudný! A když k tomu člověk nemá ten kontext, tak se nad tím nemá ani cenu zamýšlet. Třeba světové zprávy byly právě velmi zkreslené, komunisté měli velkou tendenci vždy vykreslit jednu stranu jako hodnou a druhou jako zlou, teď si třeba vybavím válku Irák-Írán. Tu jsem už vnímala, to mi bylo patnáct, šestnáct (*válka probíhala 1980-1988 – pozn. autora*). Ale kromě toho, komu naše vláda v konfliktu fandí, se člověk nic nedozvěděl. Pro mě nemělo smysl se o

politiku zajímat, to bylo, jako když ti někdo ukáže nějaký úplně absurdní film, bez děje, představení postav a konce.

Jasně, nechápala jsi ten kontext. A nebyl v tvém okolí někdo, kdo by ti ho vysvětlil?

Můj táta se v politice určitě vyznal, on jezdil s Motokovem i na Západ, takže měl přehled i o tom, jak to je doopravdy, ale jak jsem už říkala, on se se mnou o politice prostě nebavil. Ale jako mě to prostě ani nezajímalo. Zajímalo mě, co se děje kolem mě, v Československu, ale nějaká zahraniční zpráva – kdyby si prostě celou tu válku vymysleli, tak pro mě to bude to samé. Prostě ten svět byl tak vzdálenější, že byl vlastně pro mě nereálnější.

Když se podíváme na dnešní televizní program, najdeme tam několik programů věnovaných politice. Bylo v tvé době něco podobného jako třeba dnešní Otázky? A jaks to vnímala?

Kromě zpráv, kde občas něco bylo, byly Aktuality – něco jako dnešní Události, komentáře. Ale ta diskuse tam byla strašně nalajnovaná, samozřejmě tam nebyli dva lidi s jinými názory, takže to zase bylo poměrně nudné a nic nevysvětlující. Prostě to působilo jako prezentace názorů KSČ, ale člověku to nedalo žádný objektivní pohled, prostě nic.

A co z politiky jsi vnímala jako první? Které téma?

Tak ona to možná není politika, ale prostě z celé společnosti tak nějak prosakovala nenávisť vůči Rusům, Sovětům. Prostě fůra anekdot a tak...

Co třeba u vás v rodině? Říkala jsi, že se o politice nemluvilo, ale když třeba hráli Čechoslováci proti Sovětům nějaké sportovní utkání, jak na to třeba táta a vůbec společnost reagovali?

Tak táta ani moc ne, ale ta společnost to vnímala hodně prestižně.

Spousta lidí s také s komunismem vybaví nedostatek zboží. Nakolik to je pravda a nakolik to je spíše fáma přifouknutá časem?

Tak samozřejmě nebylo tolik věcí, něco se prodávalo jenom za bony, ale to určitě víš. Ty základní věci byly, jenom se občas třeba rozneslo, že nebude toaletní papír a všichni šli a skoupili ho. Prostě občas něco došlo a ten trh na to nedokázal zareagovat, takže ti lidé prostě nevěřili, že vždycky všechno bude, a když se takhle nějaká fáma, třeba sebevíc neopodstatněná, roznesla, tak si prostě všichni koupili do zásoby, kdyby náhodou nebylo. Ale pokud jsi měl v obchodě někoho známého, tak ti vždycky nechal něco stranou... Třeba my jsme takhle vždycky chodili do řeznictví. Prostě v řeznictví – až na nějaký výjimky – vždycky bylo maso. Ale toho lepšího tam bylo fakt málo a tak ho dostala maminka, protože ta řeznice byla její kamarádka.

A jak moc bylo tohle prodávání pod pultem časté?

V podstatě všude. Tak ta řeznice neměl z toho prodeje nic, jí bylo jedno, jestli se prodá desetina masa nebo všechno. A bylo jí taky jedno, kolik za to maso dostane a měla pevně stanovený ceny, takže to dobrý maso nechala radši mamince, než aby ho dala někomu cizímu. A maminka jí zase pomohla jinde...

Další takový obrázek, který si představím, když se řekne život v komunismu, jsou fronty. Byly opravdu o tolik větší než dneska?

Tak byly, ale teď tu máš supermarkety a prostě víc obchodů. Ale nebylo to nic strašného, jenom na poštách byly vždycky koncem měsíce strašný fronty, protože tehdy se všechno platilo složenkami – banky nebyly, nebo byla Národní banka, Spořitelna a Živnostenská. A bezhotovostní platby tehdy vůbec nebyly, takže ty fronty byly velký.

Díky moc za rozhovor.